

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Εθνικόν Κομιτάτον
- β. Ροπαλοφόροι
- γ. Φροντιστήριο της Τραπεζούντας

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Με το Σύνταγμα του 1844 προβλεπόταν η ύπαρξη Βουλής και Γερουσίας.
- β. Ο Πρίγκιπας Γεώργιος με αυστηρή προειδοποίηση έδινε στους επαναστάτες του Θέρισου προθεσμία 36 ωρών, για να καταθέσουν τα όπλα.
- γ. Το 1920 η Ελλάδα είχε 20% μη Έλληνες ορθόδοξους, ενώ το 1928 μόλις 6%.
- δ. Στις 10 Μαρτίου 1921 ο Μητροπολίτης Τραπεζούντας Χρυσανθος πρότεινε στον Υπουργό Εξωτερικών Μπαλτατζή συνεργασία με τους Κούρδους και τους Αρμένιους εναντίον του κινήματος του Κεμάλ.
- ε. Η ΕΑΠ λειτούργησε μέχρι το τέλος του 1928.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε στο έργο της κυβέρνησης της Κρητικής Πολιτείας κατά τα δύο πρώτα χρόνια της λειτουργίας της.

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στην εκλογική αναμέτρηση του Αυγούστου του 1910 στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στις πολιτικές δυνάμεις που αναμετρήθηκαν, τις επιδιώξεις τους και το εκλογικό αποτέλεσμα.

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε στην κατάσταση που επικράτησε στην Τραπεζούντα από τον Απρίλιο του 1916 έως τον Φεβρουάριο του 1918.

Μονάδες 25

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Α΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Μόλις ξέσπασε ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος, ο Χρύσανθος πλησίασε τον Τούρκο κυβερνήτη της πόλης και υποσχέθηκε ότι το ποίμνιό του θα παρέμενε πιστό στον σουλτάνο. [...] Την άνοιξη του 1916 έστρεψε τη διπλωματική του δεξιοτεχνία προς μία διαφορετική κατεύθυνση. Καθώς ο οθωμανικός στρατός υποχωρούσε και τα τσαρικά στρατεύματα εισέβαλλαν στην Τραπεζούντα, ο μητροπολίτης ήταν εκείνος που παρέδωσε επίσημα την πόλη στους Ρώσους θέλοντας, ίσως, με αυτό τον τρόπο να δείξει ότι επρόκειτο για «απελευθέρωση» των χριστιανών και «σκλαβιά» των Τούρκων. Αλλά και κατά την διάρκεια της κατοχής ο Χρύσανθος εργάστηκε για το καλό των ντόπιων Τούρκων και μουσουλμάνων ώστε να μην υποφέρουν αναίτια.

Br. Clark, *Δυό φορές ξένος. Οι μαζικές απελάσεις που διαμόρφωσαν την σύγχρονη Ελλάδα και Τουρκία*, μετ. Β. Ποταμιάνου, Αθήνα: Ποταμός, 2007, σ. 140.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Μαρτυρία Ιωάννη Χολετσιόδη]

Έγινε μεγάλη υποδοχή στους Ρώσους. [...] Οι Έλληνες από πάντα αγαπούσαν τον Ρώσο. Το ήξεραν και οι Τούρκοι και, όταν ακούστηκε πως έρχονταν οι Ρώσοι, οι Τούρκοι μάς έλεγαν: «Ο νουνός σας έρχεται, είστε χαρούμενοι».

Μερικοί Τούρκοι είχαν κρυφτεί σε χριστιανικά σπίτια. Όταν εγκαταστάθηκαν πια οι Ρώσοι στην Τραπεζούντα, φανερώθηκαν και οι λίγοι κρυμμένοι Τούρκοι. Κανείς δεν τους πείραξε. Ούτε ρουθούνι δεν άνοιξε.

Από τον Απρίλιο του 1916 ως τον Νοέμβριο του 1917 περάσαμε πολύ καλά. Και οι δουλειές πήγαιναν καλά και η καρδιά μας ήταν ήσυχη κι ευχαριστημένη. Στην Τραπεζούντα είχε εγκατασταθεί το επιτελείο του ρωσικού στρατού. Τα στρατεύματά τους είχανε φθάσει ως την Τρίπολη. Ξαφνικά όμως, τον Νοέμβριο του 1917 αλλάξανε τα πράματα. [...] Ως τον Φεβρουάριο του 1918 είχανε φύγει και οι τελευταίοι ρώσοι στρατιώτες.

Η Έξοδος του Ελληνισμού του Πόντου. 90 χρόνια από την Μικρασιατική Καταστροφή, Αθήνα: Η Καθημερινή-Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, 2012, σσ. 6-7.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφέρετε τις αντιδράσεις των προσφύγων:

- α) στην υπογραφή της Σύμβασης της Ανταλλαγής (Ιανουάριος 1923) (μονάδες 15) και
- β) στην υπογραφή της Συμφωνίας της Άγκυρας (Ιούνιος 1930) (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΨΗΦΙΣΜΑ (21-1-1923)]

«Οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, της Ανατολικής Θράκης και του Εύξεινου Πόντου [...] θεωρούν ότι η Ανταλλαγή των ελληνικών πληθυσμών

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Α΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

της Τουρκίας που ανέρχονται σε ένα εκατομμύριο διακόσιες χιλιάδες απέναντι σε τριακόσιες χιλιάδες μουσουλμάνους της Ελλάδας [...] πλήττει καίρια την παγκόσμια συνείδηση και την παγκόσμια ηθική: [...] ότι είναι αντίθετη προς τα ιερότερα δικαιώματα του ανθρώπου, της ελευθερίας και της ιδιοκτησίας: ότι το σύστημα της Ανταλλαγής αποτελεί νέα και κεκαλυμμένη μορφή αναγκαστικού εκπατρισμού και αναγκαστικής απαλλοτρίωσης που κανένα κράτος δεν έχει το δικαίωμα να θέσει σε εφαρμογή παρά τη θέληση των πληθυσμών του. Ότι οι ελληνικοί πληθυσμοί της Μικρασίας, αυτόχθονες από πανάρχαιους χρόνους στη γη που κατοικούσαν και πάνω στην οποία τα δικαιώματά τους είναι αναπαλλοτρίωτα και απαράγραπτα δεν μετανάστευσαν με τη θέλησή τους αλλά εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους αντιμετωπίζοντας το φάσμα της σφαγής [...]. Οι αλύτρωτοι Έλληνες συναγμένοι εδώ και σε άλλες πόλεις και νησιά της Ελλάδας αποφασίζουν και ψηφίζουν ομόφωνα να αξιώσουν τη δυνατότητα να παλιννοστήσουν στις πατρίδες τους κάτω από ουσιαστικές συνθήκες εγγύησης που θα καταστήσουν αυτήν την παλιννόστηση πραγματοποιήσιμη [...]. Σε αντίθετη περίπτωση καταγγέλλουν την αδικία που τους γίνεται, σαν μία προσβολή δίχως προηγούμενο κατά της ανθρωπότητας και του πολιτισμού».

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ΄ Γενικού Λυκείου, Θεωρητική Κατεύθυνση, Αθήνα: ΙΤΥΕ, "Διόφαντος", 2013, σσ. 151-152.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ**

Ἡ συζήτηση στὴ Βουλὴ γιὰ τὴν ἐπικύρωση τοῦ οἰκονομικοῦ συμφώνου τῆς 10^{ης} Ἰουνίου γρήγορα θὰ στραφεῖ γύρω ἀπὸ τὴν ἀδικία ποὺ γινόταν σὲ βάρος τοῦ προσφυγικοῦ κόσμου καὶ τὶς ἀποζημιώσεις ποὺ θὰ ἔπρεπε ἢ ὄχι νὰ τοῦ δοθοῦν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν ἀποσβεστικὸ συμψηφισμὸ τῶν λογαριασμῶν μὲ τὴν Τουρκία.

Ἡ συζήτηση δὲν κρατήθηκε πάντα σὲ ἐπίπεδα ἀξιοπρέπειας [...]. Ἡ ἀτμόσφαιρα παρέμεινε ἠλεκτρισμένη ὄχι μόνο ἐξαιτίας τῆς παρουσίας ἀλλὰ καὶ τῆς ἀσταμάτητης παρέμβασης τῶν προσφύγων βουλευτῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχοντας ἀφήσει καὶ οἱ ἴδιοι μεγάλες περιουσίες στὴ Μ. Ἀσία εἶχαν κάθε συμφέρον νὰ ὑποστηρίξουν τὴν ἄποψη ὅτι τὸ ἐλληνικὸ κράτος ἔπρεπε νὰ ὑποκαταστήσει τὸ τουρκικὸ στὶς ὑποχρεώσεις ποὺ δημιούργησε ἢ σύμβαση ἀνταλλαγῆς ὡς πρὸς τὴν ἀνταλλάξιμη περιουσία. [...]

Οἱ πρόσφυγες βουλευτὲς τῆς Ἑνώσης Φιλελευθέρων, ἀνεξάρτητα ἢ κατὰ ὀμάδες, θὰ ὑψώσουν βέβαια φωνὴ διαμαρτυρίας ἐναντίον τῆς θυσίας ποὺ θὰ ὑποστοῦν οἱ συμπατριῶτες τους. Θὰ δοῦν στὶς συμφωνίες αὐτὲς τὴν ἐπισφράγιση τῆς ἐθνικῆς συμφορᾶς.[...]

Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι γενικὰ ἐπικράτησαν τρεῖς τάσεις: 1) Ἡ ἀδιάλλακτη, ποὺ τὴν ἐκπροσωποῦσαν οἱ ὀργανωτὲς τοῦ προσφυγικοῦ συλλαλητηρίου. Γι' αὐτοὺς τὸ ἐλληνικὸ δημόσιο ἦταν ὑποχρεωμένο νὰ καταβάλλει στοὺς πρόσφυγες ὀλοκληρωτικὴ ἀποζημίωση. 2) Ἡ διαλλακτικὴ τάση, ποὺ ἀναγνώριζε ὅτι τὸ ἐλληνικὸ κράτος δὲν ἦταν ὑποχρεωμένο νὰ ἀποζημιώσει ὀλοκληρωτικὰ τοὺς πρόσφυγες ἀλλὰ ὅτι

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Α΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

είχε την ήθικη υποχρέωση να αποπερατώσει την προσφυγική αποκατάσταση, πράγμα που δεν απέιχε πολύ από τις θέσεις και τις υποσχέσεις του Βενιζέλου. 3) Ό μέσος όρος, που θέλησε να κατοχυρώσει την επιφύλαξη των δικαιωμάτων που είχαν οι πρόσφυγες.

Ιφ. Αναστασιάδου, Ο Βενιζέλος και το Ελληνοτουρκικό Σύμφωνο Φιλίας 1930, στο: *Μελετήματα γύρω από τον Βενιζέλο και την εποχή του*, έκδοσις Θ. Βερέμη και Οδ. Δημητρακόπουλου, Αθήνα: Φιλιππούτης, 1980, σσ. 326-328.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18.15.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ